

Cetl, Jiří

[Kondylis, Panajotis. Die Aufklärung im Rahmen des neuzeitlichen Rationalismus]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. B, Řada filozofická.
1983, vol. 32, iss. B30, pp. 124-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/106647>

Access Date: 09. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

podat platónské myšlení „z perspektivy, která je stále ještě neobvyklá, ale neměla by už být“. Ona jistá neobvyklost spočívá hlavně ve dvou věcech. Bostonský profesor Findlay, nar. 1903, (autor obšírného spisu „Plato: The Written and Unwritten Doctrines“, London 1974), patří k zastáncům tzv. nepsaného učení Platónova, byť k jeho uznání dospěl nezávisle na tzv. tübingenské škole a jejich předchůdcích (a proto se v leccems od ní liší – viz Hans Krämer, „Neues zum Streit um Platons Prinzipientheorie“, Philosophische Rundschau 1981, 1/2, zvl. s. 25/29). Odtud např. zdůrazňování systému u Platóna, úlohy matematického, poněkud zvláštní pojetí vztahu idejí a věcí jako vzorů a „příkladů“ apod. Druhý důvod neobvyklosti tohoto pojetí Platóna a platónismu spočívá asi v systematickém přesvědčení autora a v jeho angažovanosti v soudobém buržoazním myšlení. Findlay, autor spisů o Hegelovi, fenomenologii a teorii hodnot, se situuje někam mezi idealismus a fenomenologii, resp. patří k objektivně idealistickým interpretům fenomenologie. Jeho soudy o interpretaci platónismu jsou svého druhu obrazem soudobého anglosaského myšlení z onoho hlediska. Findlay vědomě zdůrazňuje podnětnost Platónovy filozofie v současnosti; neuvědomuje si však, že jeho vlastní systematické stanovisko lomí i jeho obraz Platóna a platónismu, byť je podáván se znalostí věci.

Jiří Cetyl

Panajotis Kondylis: Die Aufklärung im Rahmen des neuzeitlichen Rationalismus. Stuttgart, Klett/Cotta 1981. 725 stran.

Autor, soukromý učenec žijící v Heidelbergu a Athénách, rozvíjí svoji rekonstrukci osvícenského myšlení z relativně širokých souvislostí evropského racionalismu: počíná renesancí a zastavuje se až před německou klasickou filozofií (již věnoval svůj první spis „Die Entstehung der Dialektik. Eine Analyse der geistigen Entwicklung von Hölderlin, Schelling und Hegel bis 1802“ z roku 1979). Teoretickým východiskem, jakousi základní filozofickou otázkou je mu přítom vztah „ducha a smyslovosti“, jež implikuje i napětí mezi ontologickým a axiologickým tázáním. Z tohoto hlediska se mu pak osvícenství jeví nejen jako vyústění racionalismu (jehož pojem poněkud znejasňuje), nýbrž zejména jako jistá rehabilitace „smyslovosti“, jež má ovšem své postupně se vynořující jednostrannosti (tak ontologické docenění hmoty a mechanicismus, antiintelektualismus a specifické proměny racionalismu, konflikt kauzálního a normativního atd.), zejména však může vyústit v to, co autor nazývá nihilismus a čím rozumí jakési přecenění „smyslovosti“, jež eliminuje „ducha“ a axiologické (francouzský materialismus). S mnohými stanovisky spisu by bylo třeba polemizovat (tak např. s určením místa Descartova, se zjevným podceněním materialistické linie, s jistým rozmyváním kontur samého osvícenství atd.). Nelze však popřít, že jde o dílo poučené a poučné, které právem aspiruje na překonání starších standardních děl o osvícenství, např. Hazona či Cassirera. Užitečnost Kondylisovy práce je v tom, že zaznamenává a hodnotí novou sekundární literaturu předmětu a podává tak obzor výsledků studia novověkého myšlení v západním světě. Zaznamenává i názory klasiků marxismu i (německy psanou) marxistickou literaturu o osvícenství; zde však žel autorova svědomitost končí. Marxistické pojetí osvícenství poměrně ostře kritizuje, ovšem poté, když je podal velmi deformované, a neuvědomuje si, že v jádru věci není tomuto pojetí příliš vzdálen.

Jiří Cetyl